

II. Etap wywołania głosek szeregu syczącego („s”, „z”, „c”, „dz”)

„s”

Rozpoczynamy od wyjaśnienia ułożenia narządów artykulacyjnych: język leży za dolnymi zębami, tworząc rynienkę (jak podczas dmuchania), wargi rozchylają się w łagodny uśmiech. Podczas demonstrowania brzmienia głoski „s” przykładamy wewnętrzną stronę dłoni ćwiczącego do naszych warg, pokazując, że strumień wydychanego powietrza trzeba kierować środkiem ust.

Jeśli są problemy:

- Zaczynamy od ćwiczeń w dmuchaniu wprost na wybrany przedmiot, przechodząc do dmuchania z równoczesnym ułożeniem ust do uśmiechu, aż po wybrzmienie „s” przy niezmiennym położeniu narządów mowy.
- Aby dokładniej określić miejsce prawidłowego ułożenia języka, można użyć nitki dentystycznej, którą zakładamy na dolne siekacze i polecamy dotykać czubkiem języka nitki w czasie wypowiedzania „s”.
- Jeśli dziecko ma problemy z uniesieniem boków języka w tzw. rynienkę, rozpoczynamy od ćwiczeń otaczania językiem słomki do napojów lub słonego paluszka.
- Można wypowiadać przedłużone „e” i zbliżać zęby do siebie, by osiągnąć „s”.
- Można wykorzystać metodę przekształceń artykulacyjnych. Polega ona na przedłużonym wymawianiu „f” z równoczesnym odsuwaniem palcami dolnej wargi od górnych siekaczy.
- Innym sposobem przekształceń jest wybrzmiewanie „t”. Przedłużanie jej pozwala uzyskać „c”, a następnie „s”.

„z”

Jeśli głoska „s” jest już prawidłowo wymawiana, zwykle „z” pojawia się samoistnie.

Jeśli są problemy:

- Wskazujemy wibracje w okolicach szyi lub głowy (metodą dotyku).
- Stosujemy nucenie melodii na głosce „s”.
- Można wykorzystać przekształcenie „d” lub „w” z równoczesnym cofaniem kąćków ust i zbliżaniem zębów do siebie.

„c”

Jeśli głoski „s” i „z” są już prawidłowo wymawiane, zwykle „c” pojawia się samoistnie.

Jeśli są problemy:

- Polecamy dziecku wymawiać początkowo „t” (wargi i zęby jak przy „s”, „z”), dodając przedłużone „s” („tsss”), następnie powoli skręcamy „s” i wycofujemy się z „t”, aż przejdziemy do wymowy „c”.

„dz”

Jeśli głoski „s”, „z” i „c” są już prawidłowo wymawiane, zwykle „dz” pojawia się samoistnie.

Jeśli są problemy:

- Objaśniamy ułożenie artykulatorów (wargi lekko spłaszczone jak podczas uśmiechu, język najpierw przednią częścią styka się z górnymi zębami, a potem opada tworząc szczelinę).
- Wskazujemy wibracje w okolicach szyi lub głowy (metodą dotyku).
- Można wykorzystać przekształcenie „d” z równoczesnym odsuwaniem palcami maksymalnie do tyłu kąćków warg.
- Można wykorzystać wybrzmiewanie coraz szybciej, kolejno po sobie „d” i „z”.

III. Etap utrwalenia głosek szeregu syczącego („s”, „z”, „c”, „dz”)

„s”

- ▲ **Pkt.1** Najpierw ćwiczymy „s” w izolacji.

- ▲ **Pkt.2** Następnie ćwiczymy „s” w połączeniu z samogłoskami:
 - nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych sa, so, se, su, sy;
 - śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych asa, aso, ase, asu, asy
osa, oso, ose, osu, osy
esa, eso, ese, esu, esy
usa, uso, use, usu, usy
ysa, yso, yse, ysu, ysy;

 - wygłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych as, os, es, us, ys.
Głoskę „s”, ćwiczoną w różnych pozycjach w wyrazie, początkowo przedłużamy. Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

- ▲ **Pkt.3** Ćwiczymy „s” w połączeniach z spółgłoskami:
 - nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych scho, skl, ska, sło, smu, smo, sno, spo, stu, sto, sta, stu, swe...;
 - śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych;

Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

„z”

- ▲ **Pkt.1** Najpierw ćwiczymy „z” w izolacji.
- ▲ **Pkt.2** Następnie ćwiczymy „z” w połączeniu z samogłoskami:
 - nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych za, zo, ze, zu, zy;
 - śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych aza, azo, aze, azu, azy
oza, ozo, oze, ozu, ozy
eza, ezo, eze, ezu, ezy
uza, uzo, uze, uzu, uzy
yza, yzo, yze, yzu, yzy

- ▲ **Pkt.3** Ćwiczymy „z” w połączeniach z spółgłoskami (tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!):
 - nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych zle, zmy, zdr, zna...;
 - śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych ezd...Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

„c”

- ▲ **Pkt.1** Najpierw ćwiczymy „c” w izolacji.
- ▲ **Pkt.2** Następnie ćwiczymy „c” w połączeniu z samogłoskami:
 - nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych

ca, co, ce, cu, cy;

- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych

aca, aco, ace, acu, acy

oca, oco, oce, ocu, ocy

eca, eco, ece, ecu, ecy

uca, uco, uce, ucu, ucy

yca, yco, yce, ycu, ycy;

^ **Pkt.3** Ćwiczymy „c” w połączeniach ze spółgłoskami:

- nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych;

- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
kcj, ock, wca...;

Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

„dz”

^ **Pkt.1** Najpierw ćwiczymy „dz” w izolacji.

^ **Pkt.2** Następnie ćwiczymy „dz” w połączeniu z samogłoskami:

- nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych
dza, dzo, dze, dzu, dzy;

- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych

adza, adzo, adze, adzu, adzy

odza, odzo, odze, odzu, odzy

edza, edzo, edze, edzu, edzy

udza, udzo, udze, udzu, udzy

ydza, ydzo, ydze, ydzu, ydzy.

Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

^ **Pkt.3** Ćwiczymy „dz” w połączeniach ze spółgłoskami (tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!):

- nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
dzba, dzwo...;